

INKOMSTENBELASTING

VRAGEN EN ANTWOORDEN OVER OVERBRUGGINGSLIJFRENTEN, TIJDELIJKE OUDEDAGSLIJFRENTEN, AFKOOP KLEINE LIJFRENTEN EN LIJFRENTESPAREN

INHOUD

Inleiding	3
Gebruikte begrippen en afkortingen	3
A. OVERBRUGGINGSLIJFRENTEN	3
1. Fiscale behandeling van overbruggingslijfrenten zonder volledige premieaftrek	3
2. Eerbiedigende werking voor lijfrenten met premieaftrek vóór 2006	3
3. Geen aanpassing bestaande polissen nodig voor recht op eerbiedigende werking	3
4. Geen aanpassing nodig van lijfrenten en stamrechten bedongen in de winstsfeer	4
5. Geen beperking voor rechten met regime Wet IB 1964 tot en met 1991 (pre-brede-herwaardering)	4
6. Gevolgen voor eerbiedigende werking van premiebetaling na 2005 voor bestaande lijfrente	4
7. Premievrije lijfrente en premiebetalende lijfrente op één polis	5
8. Gevolgen van overbruggingslijfrente met hogere waarde dan waarde op 31 december 2005	5
9. Waarde op 31 december 2005; naar 2005 teruggewentelde premie	5
10. Gevolgen van daling van de waarde van de lijfrente op 31 december 2005	5
11. Voor premieaftrek na 2005 geen aanpassing lijfrentepolis nodig als mede een overbruggingslijfrente is verzekerd	6
12. Omzetting van een lijfrente waarvoor eerbiedigende werking geldt in een LSR	6
13. Overbruggingslijfrente mag ook eindigen in jaar van AOW-gerechtigdheid	6
B. TIJDELIJKE OUDEDAGSLIJFRENTEN	8
1. Geen eerbiedigende werking voor tijdelijke oudedagslijfrenten die tot stand zijn gekomen vóór 2006	8
2. Wetswijziging 2014; gevolgen voor opmaak polissen en overeenkomsten	8
3. Betekenis wettelijke termijn voor het tijdstip van ingaan van de uitkeringen van tijdelijke oudedagslijfrenten	8
4. Eerbiedigende werking; ook nieuw regime mogelijk	9
5. Eerbiedigende werking conform systematiek voor overbruggingslijfrenten	9
C. AFKOOP KLEINE LIJFRENTEN	11
1. Tijdstip van vaststellen van de afkoopwaarde	11
2. Hogere uitkering dan de afkoopwaarde	11
3. Geen aansprakelijkheid van de verzekeraar bij afkoop kleine lijfrente	11
4. Kleine afkoop in een later jaar dan het jaar waarin de einddatum van de opbouwfase van de lijfrente ligt	11
5. Kleine-afkoopregeling geldt niet voor afkoop na overschrijden wettelijke termijn	12

6.	Kleine-afkoopregeling geldt niet voor andere schendingen van voorwaarden	12
7.	Samentellen lijfrenten bij dezelfde verzekeraar of bank	12
8.	Niet samentellen met ingegane lijfrenten	12
9.	Niet samentellen met pré-Brede-Herwaarderinglijfrenten	13
10.	Afkoopwaarde toetsen per nabestaandenlijfrente	13
11.	Afkoopwaarde toetsen inclusief "saldogedeelte"	13
12.	Gedeeltelijk ingaan lijfrente gevolgd door gedeeltelijke afkoop	13
13.	Splitsing en toedeling van de lijfrente in geval van echtscheiding	14
D.	LIJFRENTESPAARREKENING (LSR) EN LIJFRENTEBELEGINGSRECHT (LBR)	15
1.	Eis van geblokkeerde spaarrekening	15
2.	Spaarrekening met gekoppelde beleggingsrekening	15
3.	Omzetting van een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule in een LSR	15
4.	Omzetting van een lijfrente (overbruggingslijfrente) waarvoor eerbiedigende werking geldt in een LSR	15
5.	Looptijd tijdelijke oudedagsuitkering van de LSR	16
6.	Ingangsdatum (tijdelijke) oudedagsuitkering	16
7.	Toerekening tegoed van een LSR na overlijden	17

Inleiding

Dit document bevat vragen en antwoorden over overbruggingslijfrenten, afkoop kleine lijfrenten en over lijfrentespaarrekeningen en lijfrentebeleggingsrechten. In dit document is uitgegaan van de wetteksten en cijfers voor het jaar 2014. Waar hierna niet uitdrukkelijk anders wordt aangegeven, geldt hetgeen betrekking heeft op de lijfrentespaarrekening ook voor het lijfrentebeleggingsrecht.

Gebruikte begrippen en afkortingen

LSR	lijfrentespaarrekening
LBR	lijfrentebeleggingsrecht
Wet IB 2001	Wet inkomstenbelasting 2001
UBIB 2001	Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001
URIB 2001	Uitvoeringsregeling inkomstenbelasting 2001

A. OVERBRUGGINGSLIJFRENTEN

1. Fiscale behandeling van overbruggingslijfrenten zonder volledige premieaftrek

Op welke wijze wordt een overbruggingslijfrente fiscaal behandeld voor zover betaalde lijfrentepremies niet zijn afgetrokken?

Met ingang van het jaar 2006 zijn premies voor een overbruggingslijfrente niet langer aftrekbaar. Voor zover na 2005 nog premies op een dergelijke lijfrente zijn betaald, blijven uitkeringen tot het bedrag van de niet-afgetrokken premies onbelast binnen de grenzen van de saldomethode.

2. Eerbiedigende werking voor lijfrenten met premieaftrek vóór 2006

Een belastingplichtige heeft een lijfrente waarvan hij vóór 2006 premies heeft afgetrokken. Kan hij na 2005 nog een overbruggingslijfrente voor deze lijfrente bedingen?

Er geldt een overgangsregeling voor aanspraken die voortvloeien uit premies die vóór 1 januari 2006 in aftrek zijn gekomen (artikel 10a.1 van de Wet IB 2001). Voor dergelijke aanspraken bestaat eerbiedigende werking. Die houdt in dat een belastingplichtige ook na 2005 nog een overbruggingslijfrente kan bedingen op de wijze zoals dat tot en met 2005 het geval was.

Als voor de lijfrente na 2005 geen premies meer zijn betaald, mag de belastingplichtige een overbruggingslijfrente bedingen voor de volledige waarde van de lijfrente op het tijdstip waarop de overbruggingslijfrente ingaat (artikel 10a.1, eerste lid, van de Wet IB 2001). Premies die zijn betaald in 2006 en die voor aftrek naar 2005 zijn teruggewenteld, worden niet geacht na 2005 te zijn betaald.

3. Geen aanpassing bestaande polissen nodig voor recht op eerbiedigende werking

Moet in een lijfrentepolis waarvan de premies vóór 2006 in aftrek zijn gekomen, de overbruggingslijfrente met zoveel woorden zijn opgenomen om in de toekomst nog

overbruggingslijfrenten te kunnen bedingen (eerbiedigende werking; zie A.2)?

Op grond van de letterlijke wettekst moet de lijfrente (mede) betrekking hebben op een overbruggingslijfrente om in aanmerking te komen voor de eerbiedigende werking (artikel 10a.1, eerste lid, van de Wet IB 2001). Een overbruggingslijfrente zou dus in de polis moeten zijn opgenomen als (mee)verzekerde lijfrente. Omdat overbruggingslijfrenten in de meeste bestaande polissen niet zijn opgenomen, heeft de staatssecretaris van Financiën ter voorkoming van verzwarende van administratieve lasten goedgekeurd dat de overbruggingslijfrente in de polis niet met zoveel woorden hoeft te zijn genoemd (onderdeel 4.5.1 van het lijfrentebesluit, besluit van 13 juni 2012, nr. BLKB2012/283M). Op 1 januari 2006 bestaande polissen behoeven dus niet te worden aangepast.

4. Geen aanpassing nodig van lijfrenten en stamrechten bedongen in de winstsfeer

Geldt het antwoord op vraag A.3 ook voor lijfrenten en stamrechten die zijn bedongen in het kader van de omzetting van de fiscale oudedagsreserve in een lijfrente en in samenhang met het staken van een onderneming?

De goedkeuring is van toepassing op alle polissen waarvan de premies uiterlijk in 2005 in aftrek zijn gekomen en waarbij gekozen is of gekozen wordt voor het bedingen van fiscaal toegestane lijfrenten. Daaronder begrepen zijn ook in het verleden bedongen lijfrenten die voldeden aan de voorwaarden voor premieaftrek van het regime 1992 tot en met 2000 van de Wet IB 1964.

De goedkeuring geldt eveneens voor stamrechten die in het verleden zijn bedongen met toepassing van artikel 19 en 44j van de Wet IB 1964, tekst tot en met 1991 en die zijn of worden omgezet in een op dit moment fiscaal toegestane lijfrente. Die omzetting kan ook na 2005 plaatsvinden.

5. Geen beperking voor rechten met regime Wet IB 1964 tot en met 1991 (pre-bredeherwaardering)

Geldt het overgangsregime voor overbruggingslijfrenten (artikel 10a.1 van de Wet IB 2001) ook voor lijfrenten waarop nog het regime tot en met 1991 van de Wet IB 1964 van toepassing is?

De nieuwe wetgeving met ingang van 2006 voor overbruggingslijfrenten geldt niet voor lijfrenten waarop het regime tot en met 1991 van de Wet IB 1964 van toepassing is. Dergelijke lijfrenten mogen ook na 2005 nog ten uitvoer worden gelegd overeenkomstig de mogelijkheden van de wetgeving van de Wet IB 1964 zoals die luidde tot en met 1991.

6. Gevolgen voor eerbiedigende werking van premiebetaling na 2005 voor bestaande lijfrente

Een belastingplichtige heeft een lijfrente waarvan hij de premies tot en met 2005 heeft afgetrokken en waarop hij na 2005 geen premies heeft betaald. Hij mag deze lijfrente desgewenst volledig gebruiken voor het in de toekomst bedingen van een overbruggingslijfrente (zie onder A.2). Wat zijn de gevolgen als hij voor die lijfrente na het jaar 2005 nog wel premies betaalt? Maakt het daarbij uit of hij de premies heeft afgetrokken of niet?

Als een belastingplichtige na het jaar 2005 nog lijfrentepremies betaalt - premies die zijn teruggewenteld naar 2005 gelden als betaald in 2005 - mag de overbruggingslijfrente die hij te zijner tijd aankoopt geen hogere waarde hebben dan de waarde die de lijfrente had op 31 december 2005. Het maakt hierbij niet uit of de premies na 2005 zijn afgetrokken of niet (artikel 10a.1, derde lid, van de Wet IB 2001).

7. Premievrije lijfrente en premiebetalende lijfrente op één polis

Is het mogelijk om de in A.6 genoemde maximering van de overbruggingslijfrente te voorkomen door enerzijds de lijfrente waarvoor tot en met 2005 premieaftrek is genoten premievrij te maken en anderzijds een nieuwe premiebetalende lijfrente vorm te geven? Beide lijfrenten zijn hierbij in één polis opgenomen?

Op één polis kunnen één of meer verzekerde rechten worden opgenomen. Om de maximering van de overbruggingslijfrente te voorkomen, is het wel noodzakelijk dat zowel het premievrije recht als het premiebetalende recht afzonderlijk op de polis zijn omschreven. Ook is het essentieel dat de verzekeraar administratief en rekenkundig beide lijfrenten afzonderlijk te boek stelt.

8. Gevolgen van overbruggingslijfrente met hogere waarde dan waarde op 31 december 2005

Wat zijn de gevolgen als een belastingplichtige toch voor meer dan de waarde van de lijfrente op 31 december 2005 een overbruggingslijfrente bedingt terwijl hij na 2005 nog premies heeft betaald?

Als een belastingplichtige voor een hoger bedrag dan de waarde op 31 december 2005 een overbruggingslijfrente koopt, vormt dat excedent voor hem een negatieve uitgave voor inkomensvoorziening. Over dat excedent moet hij inkomstenbelasting betalen en revisierente ter grootte van 20%. De belastingplichtige kan inkomstenbelasting en revisierente voorkomen door het excedent te gebruiken voor een ander type lijfrente dat met ingang van 2006 fiscaal is toegestaan, bijvoorbeeld een oudedagslijfrente .

9. Waarde op 31 december 2005; naar 2005 teruggewentelde premie

Als een belastingplichtige na 2005 nog premies heeft betaald, mag hij een overbruggingslijfrente bedingen voor ten hoogste voor de waarde van de lijfrente op 31 december 2005. Op welke wijze moet er in die situatie rekening worden gehouden met voor die lijfrente betaalde premies die naar 2005 zijn teruggewenteld?

Het nominale bedrag van de voor de lijfrente naar 2005 teruggewentelde premies mag worden begrepen in de waarde van de lijfrente op 31 december 2005.

10. Gevolgen van daling van de waarde van de lijfrente op 31 december 2005

Bij met name een lijfrente op unit-linked-basis is het mogelijk dat de waarde van de lijfrente lager

wordt dan de waarde daarvan op 31 december 2005. Een belastingplichtige betaalt voor die lijfrente vervolgens premies waardoor (mede) de waarde van de lijfrente weer toeneemt. Tot welke waarde mag hij dan in de toekomst een overbruggingslijfrente bedingen?

In een dergelijke situatie mag de belastingplichtige toch een overbruggingslijfrente bedingen tot de waarde in het economische verkeer van de lijfrente op 31 december 2005. Het is hierbij overigens niet van belang dat de belastingplichtige de voor de lijfrente na 2005 betaalde premies heeft afgetrokken, bijvoorbeeld voor een oudedagslijfrente.

11. Voor premieaftrek na 2005 geen aanpassing lijfrentepolis nodig als mede een overbruggingslijfrente is verzekerd

In sommige vóór 2006 gesloten lijfrentepolissen is naast bijvoorbeeld een oudedagslijfrente ook een overbruggingslijfrente verzekerd. Als een belastingplichtige na 2005 premies wenst af te trekken, is dat niet meer mogelijk voor een overbruggingslijfrente. Moet in een dergelijke situatie de polis worden aangepast om de overbruggingslijfrente als verzekerd recht uit de polis te verwijderen?

Aanpassing van de polis is in deze situatie voor toekomstige premieaftrek fiscaal niet noodzakelijk. Daartoe is in artikel 10a.1, tweede lid, van de Wet IB 2001 een specifieke regeling opgenomen. Op grond van deze regeling worden de na 2005 betaalde premies geacht geen betrekking te hebben op een overbruggingslijfrente ondanks dat die lijfrente wel mede is verzekerd in de polis.

12. Omzetting van een lijfrente waarvoor eerbiedigende werking geldt in een LSR

Kan een belastingplichtige een lijfrente waarvoor eerbiedigende werking voor een overbruggingslijfrente geldt, laten omzetten in een LSR?

Zie D.4.

13. Overbruggingslijfrente mag ook eindigen in jaar van AOW-gerechtigdheid

Wanneer moet een overbruggingslijfrente eindigen met ingang van 2013?

Een overbruggingslijfrente moet eindigen in het kalenderjaar waarin de belastingplichtige een pensioen gaat genieten of in het kalenderjaar waarin deze de leeftijd van 65 jaar bereikt (artikel 3.125, eerste lid, onderdeel c, van de Wet IB 2001, tekst 2005). De belastingplichtige heeft hierin een vrije keuze. De leeftijd van 65 jaar vormt in dit verband de concretisering van de leeftijd waarop de gerechtigdheid tot de AOW ontstaat.

Met ingang van 2013 ontstaat de AOW-gerechtigdheid niet meer op het tijdstip waarop de belastingplichtige de leeftijd van 65 jaar bereikt, maar is dat het geval op een jaarlijks toenemende leeftijd. Dat is de reden dat met ingang van 2013 een overbruggingslijfrente ook mag eindigen in het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd bereikt waarop hij AOW-

gerechtigd wordt. Deze wijziging is vooruitlopend op wetswijziging opgenomen in het besluit van 17 december 2013, nr. BLKB 2013/2201M. De twee andere keuzetijdstippen op grond van de wettekst van 2005 blijven bestaan.

Het vrije keuzemoment houdt ook in dat de termijnen van overbruggingslijfrenten mogen eindigen in het kalenderjaar van de pensioengerechtigde leeftijd als een later kalenderjaar is dan het kalenderjaar van het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.

B. TIJDELIJKE OUDEDAGSLIJFRENTEN

1. Geen eerbiedigende werking voor tijdelijke oudedagslijfrenten die tot stand zijn gekomen vóór 2006

Een belastingplichtige heeft een tijdelijke oudedagslijfrente die tot stand is gekomen vóór 2006. Mag hij na 2005 een tijdelijke oudedagslijfrente bedingen die ingaat vóór het bereiken van de leeftijd van 65 jaar?

In de wijzigingswetgeving is niet voorzien in een overgangsregime voor tijdelijke oudedagslijfrenten. Dit houdt in dat ook als dergelijke lijfrenten voortvloeien uit premies die zijn afgetrokken vóór 2006, de termijnen van de tijdelijke oudedagslijfrente in de toekomst niet mogen ingaan vóór het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt.

2. Wetswijziging 2014; gevolgen voor opmaak polissen en overeenkomsten

Wat zijn de gevolgen van de wetswijziging met ingang van 2014 voor de opmaak van de polissen en overeenkomsten voor tijdelijke oudedagslijfrenten?

Met ingang van 2014 mogen tijdelijke oudedagslijfrenten niet eerder ingaan dan in het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd bereikt waarop hij AOW-gerechtigd wordt (artikel 3.125, eerste lid, onderdeel c, van de Wet IB 2001, tekst 2014). Een en ander behoudens de toepasselijkheid van de overgangsregeling van artikel 10a.12 van de Wet IB 2001. In de praktijk heeft deze wijziging vrijwel nooit gevolgen voor de inhoud van lijfrentepolissen en van overeenkomsten van lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht waarbij nog geen sprake is van een uitkeringsfase. Tijdelijke oudedagslijfrenten worden namelijk in de contracten vrijwel nooit als zodanig verzekerd of opgenomen; in de praktijk worden in het algemeen levenslange oudedagslijfrenten in de contracten opgenomen (ten minste 20 jaren bij lijfrentespaarproducten).

Eerst zodra daadwerkelijk een tijdelijke oudedagslijfrenten ingaat, is het op grond van de fiscale regelgeving vereist dat deze niet eerder ingaat dan in het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd bereikt waarop hij AOW-gerechtigd wordt. En voorts niet later ingaat dan 5 jaren na het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de AOW-leeftijd bereikt.

3. Betekenis wettelijke termijn voor het tijdstip van ingaan van de uitkeringen van tijdelijke oudedagslijfrenten

Wanneer moeten de uitkeringen van tijdelijke oudedagslijfrenten uiterlijk ingaan?

Het "ingaan" van de tijdelijke oudedagslijfrenten als bedoeld in artikel 3.125, eerste lid, onderdeel c, van de Wet IB 2001, betekent dat de berekeningsdatum van de gerichte lijfrente of de einddatum van de opbouwfase van een lijfrentespaarrekening en -beleggingsrecht contractueel is voorzien in een wettelijk toegestaan kalenderjaar. Hierbij is het laatste toegestane kalenderjaar het vijfde kalenderjaar na het jaar waarin de belastingplichtige de

leeftijd heeft bereikt waarin hij AOW-gerechtigd is geworden. Voor het daadwerkelijk bedingen en doen ingaan van de uitkeringen heeft de belastingplichtige de tijd tot en met uiterlijk 31 december van het daaropvolgende kalenderjaar. Dit is de toepassing van de zogenoemde wettelijke termijn van artikel 3.133, derde lid, van de Wet IB 2001.

Voor het vroegste toegestane kalenderjaar is relevant dat de berekeningsdatum of de einddatum van de opbouwfase contractueel is voorzien in het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd bereikt waarop hij AOW-gerechtigd wordt.

4. Eerbiedigende werking; ook nieuw regime mogelijk

Een belastingplichtige heeft een tijdelijke oudedagslijfrente die tot stand is gekomen vóór 2014. Is hij verplicht om voor de aanspraken op die lijfrente tot 2014 gebruik te maken van de eerbiedigende werking van het voorgaande belastingregime of kan hij ook kiezen voor het regime met ingang van 2014?

Onder bepaalde voorwaarden en tot bepaalde hoogten bestaat recht op toepassing van het regime van de Wet IB 2001, tot en met 2013, zoals dit gold voor op 31 december 2013 bestaande aanspraken op lijfrenten (artikel 10a.12 van de Wet IB 2001). Feitelijk houdt deze eerbiedigende werking alleen in dat de tijdelijke oudedagslijfrente nog mag ingaan in het jaar van 65 worden en op zijn laatst mag ingaan in het jaar van 70 worden.

In afwijking van deze eerbiedigende werking kan ook ervoor worden gekozen het regime van de Wet IB 2001 met ingang van 2014 van toepassing te doen zijn. Dit kan bij voorbeeld als de belastingplichtige het laatst mogelijke kalenderjaar van (tijdelijke) oudedagslijfrenten op grond van het regime dat geldt met ingang van 2014 wil benutten. De belastingplichtige kan ook volledig kiezen voor het regime met ingang van 2014 omdat hij na 2013 voor de lijfrenten nog premie of inleg heeft betaald. In dergelijke gevallen is de eerbiedigende werking toch al beperkt tot de waarde van de lijfrente op 31 december 2013. Om in deze gevallen toepassing van het nieuwe regime te bewerkstelligen volstaat het om de tijdelijke oudedagslijfrenten in te doen gaan in het voor de belastingplichtige laatst mogelijke kalenderjaar volgens het regime met ingang van 2014 respectievelijk niet eerder te doen ingaan dan in het jaar waarin de AOW-gerechtigde leeftijd wordt bereikt.

Het is in de situaties met eerbiedigende werking ook mogelijk een deel van het lijfrentekapitaal te gebruiken voor een lijfrente volgens het regime tot en met 2013 en het resterende deel voor een lijfrente volgens het regime met ingang van 2014.

5. Eerbiedigende werking conform systematiek voor overbruggingslijfrenten

Hoe moet de eerbiedigende werking voor tijdelijke oudedagslijfrente worden toegepast?

Artikel 10a.12 van de Wet IB 2001 is zoveel mogelijk vormgegeven op de wijze van artikel 10a.1 van de Wet IB 2001. In dit laatstgenoemde artikel is de eerbiedigende werking van het regime voor overbruggingslijfrenten geregeld voor op 31 december 2005 bestaande lijfrenteaanspraken. Artikel

10a.12 moet dan ook zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze als artikel 10a.1 worden toegepast. De gepubliceerde helpdeskvragen en -antwoorden van de Kennisgroep Verzekeringsproducten over het regime van overbruggingslijfrenten zijn dus zoveel mogelijk overeenkomstig van toepassing op de behandeling van tijdelijke oudedagslijfrenten op grond van artikel 10a.12 van de Wet IB 2001. Zie onder A.

C. AFKOOP KLEINE LIJFRENTEN

1. Tijdstip van vaststellen van de afkoopwaarde

Per welk tijdstip wordt de afkoopwaarde bepaald om vast te stellen of sprake is van een kleine lijfrente?

Als toetswaarde voor de kleine-afkoopregeling geldt de waarde van de lijfrente of van het tegoed op het tijdstip dat onmiddellijk voorafgaat aan de afkoop. De afkoop vindt in fiscale zin plaats op het tijdstip waarop deze met de verzekeraar of de bank is overeengekomen. Dit kan het geval zijn als de verzekeraar of de bank na het afkoopverzoek van de verzekeringnemer mededeelt dat tot afkoop zal worden overgegaan. Als toetswaarde voor de kleine-afkoopregeling geldt dan de waarde van de lijfrente of van het tegoed ten tijde van die mededeling. In de praktijk zal op de mededeling van de verzekeraar of de bank meestal ook het bedrag van de afkoopsom staan. Dan vormt dat bedrag de toetswaarde voor de kleine-afkoopregeling.

2. Hogere uitkering dan de afkoopwaarde

Wat zijn de gevolgen voor de kleine-afkoopregeling als de uiteindelijke uitkering hoger blijkt te zijn dan de afkoopwaarde?

Tussen het tijdstip waarop de afkoop is overeengekomen en het tijdstip van daadwerkelijke uitkering kan enige tijd zitten. Als gevolg daarvan kan de verzekeraar of de bank een hoger bedrag uitkeren dan de voor de kleine-afkoopregeling in aanmerking te nemen afkoopwaarde (zie C.1). Die hogere uitkering heeft geen gevolgen voor de toepassing van de kleine-afkoopregeling.

3. Geen aansprakelijkheid van de verzekeraar bij afkoop kleine lijfrente

Is de verzekeraar aansprakelijk voor de verschuldigde belasting en revisierente als sprake is van een kleine afkoop?

Ter zake van een afkoop waarop de kleine-afkoopregeling van toepassing is, bestaat geen aansprakelijkheid voor de verzekeraar of de bank. Omdat de uitkering ineens wordt aangemerkt als een "reguliere" termijn van lijfrente, worden geen negatieve uitgaven in aanmerking genomen en is geen revisierente verschuldigd. Daarom ook wordt geen loonheffing ingehouden tegen het vaste tarief van 52%, maar tegen het tarief van de tabel bijzondere beloningen.

4. Kleine afkoop in een later jaar dan het jaar waarin de einddatum van de opbouwphase van de lijfrente ligt

Als de einddatum van de opbouwphase van de lijfrente in jaar 1 ligt, kan de kleine-afkoopregeling dan in een later jaar van toepassing zijn?

De wettelijke termijn waarbinnen een lijfrente moet worden bedongen, eindigt op 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum bij leven.

Bij overlijden eindigt de wettelijke termijn op 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum (artikel 3.133, derde lid, van de Wet IB 2001). Zolang deze wettelijke termijn nog niet is verstreken, kan een belastingplichtige de lijfrente afkopen met gebruikmaking van de kleine-afkoopregeling.

5. Kleine-afkoopregeling geldt niet voor afkoop na overschrijden wettelijke termijn

Is de kleine-afkoopregeling nog van toepassing nadat de wettelijke termijn voor het doen ingaan van een lijfrente is verstreken?

De kleine-afkoopregeling geldt niet voor een afkoop die plaatsvindt nadat de wettelijke termijn voor het doen ingaan van een lijfrente, is overschreden. Bij het overschrijden van die termijn wordt de lijfrente geacht te zijn afgekocht (artikel 3.133, derde lid, van de Wet IB 2001). Op dat tijdstip gaat bovendien het recht over naar box 3. De latere daadwerkelijke afkoop heeft dus geen gevolgen meer voor het inkomen uit werk en woning (box 1).

6. Kleine-afkoopregeling geldt niet voor andere schendingen van voorwaarden

Is de kleine-afkoopregeling ook van toepassing bij andere schendingen van voorwaarden?

De kleine-afkoopregeling geldt niet voor andere schendingen van voorwaarden dan afkoop, zoals vervreemding, belening of verpanding . De werkingssfeer van de regeling is beperkt tot de uitkering in één termijn van het tegoed op een lijfrentespaarrekening of tot de uitkering in één bedrag van een lijfrenteverzekering (artikel 3.126a, vijfde lid, en artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, van de Wet IB 2001). Bij andere schendingen van voorwaarden dan afkoop is als zodanig geen sprake van een uitkering ineens of in één bedrag door de bank of de verzekeraar.

7. Samentellen lijfrenten bij dezelfde verzekeraar of bank

Hoe werkt de samentelregel van de kleine-afkoopregeling in de praktijk uit?

Voor de toets aan het maximumbedrag waarop de kleine-afkoopregeling van toepassing is, moeten de waarden van lijfrenten bij dezelfde verzekeraar of bank worden samengeteld (samentelregel; artikel 3.126a, vijfde lid, tweede volzin en artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, van de Wet IB 2001). Onder verzekeraar en bank wordt hierbij verstaan een lichaam dat als zodanig is aan te merken in de zin van de Wet op het financieel toezicht. Dit brengt mee dat als tot een concern een aantal lichamen behoren die ieder voor zich zijn aan te merken als verzekeraar of bank als hiervoor bedoeld, alleen lijfrenten die zijn ondergebracht bij één van die lichamen, moeten worden samengeteld. Daarbij is niet van belang welke productnaam een lijfrente heeft; relevant is alleen bij welk lichaam het product is ondergebracht.

8. Niet samentellen met ingegane lijfrenten

Moeten voor de toepassing van de samentelregel alle ingegane en nog niet ingegane lijfrenten worden samengeteld?

De kleine-afkoopregeling geldt uitsluitend voor lijfrenten waarvan nog geen uitkeringen zijn gaan lopen. Voor de toepassing van de samentelregel (zie C.7) geldt dat er geen samentelling plaatsvindt met lijfrenten bij dezelfde instelling waarvan al ten minste één uitkering is gedaan.

9. Niet samentellen met pré-Brede-Herwaarderingslijfrenten

Moeten voor de toepassing van de samentelregel pré-Brede-Herwaarderingslijfrenten worden meegeteld?

Voor de toepassing van de samentelregel (zie C.7) geldt dat geen samentelling plaatsvindt met lijfrenten bij dezelfde verzekeraar waarop uitsluitend nog het pré-Brede-Herwaarderingsregime van toepassing is.

10. Afkoopwaarde toetsen per nabestaandenlijfrente

Hoe moet de afkoopwaarde worden getoetst als een nabestaandenlijfrente toekomt aan meer personen?

Een lijfrentekapitaal kan na overlijden op grond van een polis of op grond van erfrecht toekomen aan een aantal nabestaanden. Ieder van de gerechtigden moet dan voor de aan hem toekomende waarde een lijfrente doen ingaan. Op ieder van die lijfrenten kan de kleine-afkoopregeling desgewenst van toepassing zijn als de waarde daarvan niet meer bedraagt dan het maximum waarvoor de kleine-afkoopregeling geldt. Voor de samentelregel (zie C.7) geldt hierbij het volgende. Zodra door overlijden recht is verkregen op een nabestaandenlijfrente kan deze fiscaal niet meer geruisloos worden omgezet in een ander type lijfrente. Een redelijke wetstoepassing brengt dan mee dat voor de beoordeling of het maximum van de kleine-afkoopregeling wordt overschreden, eventuele andere typen lijfrenten die bij dezelfde instelling zijn ondergebracht, niet worden samengeteld met de nabestaandenlijfrente.

11. Afkoopwaarde toetsen inclusief "saldogedeelte"

Hoe moet de afkoopwaarde worden getoetst als een deel van de afkoopwaarde onbelast blijft in verband met niet-afgetrokken premies?

Voor de vaststelling of een lijfrente wat grootte betreft in aanmerking komt voor de kleine-afkoopregeling moet worden uitgegaan van de integrale afkoopwaarde van de lijfrente op het fiscaal relevante tijdstip (zie ook C.2). Hierbij is niet van belang dat een deel van de afkoopsom mogelijk onbelast is omdat de premies of de inleg niet volledig als uitgaven voor inkomensvoorzieningen in aanmerking zijn genomen.

12. Gedeeltelijk ingaan lijfrente gevolgd door gedeeltelijke afkoop

Wat zijn de gevolgen van afkoop nadat eerst de lijfrente voor een deel is ingegaan?

Het is fiscaal mogelijk een gedeelte van een lijfrentekapitaal te gebruiken voor het doen ingaan van

een lijfrente. Nadat er tenminste één lijfrente-uitkering heeft plaatsgevonden, kan op de resterende waarde van het lijfrentekapitaal de kleine-afkoopregeling van toepassing zijn. Er vindt immers geen samentelling plaats met een lijfrente waarvan tenminste één termijn is vervallen (zie C.8).

13. Splitsing en toedeling van de lijfrente in geval van echtscheiding

Wat zijn in geval van echtscheiding de gevolgen van splitsing en toedeling van de lijfrente

In bepaalde situaties bestaat de mogelijkheid om een lijfrente geheel of gedeeltelijk te vervreemden aan de (gewezen) echtgenoot (artikel 3.134, tweede lid, van de Wet IB 2001; verdeling van een gemeenschap in het kader van echtscheiding, enz.). Zo is het bijvoorbeeld mogelijk een lijfrente te splitsen en tot de gewenste omvang toe te delen aan beide echtgenoten. Na de splitsing kan elk van de toegedeelde delen voor zich in aanmerking komen voor de kleine-afkoopregeling. Er vindt geen samentelling met de lijfrente van de andere (gewezen) echtgenoot plaats.

In situaties waarin artikel 3.134, tweede lid, van de Wet IB 2001 van toepassing is, is het voor de toepassing van de kleine-afkoopregeling ook mogelijk de lijfrente niet eerst formeel in twee lijfrenten te splitsen. Daartoe moet in het echtscheidings- of verdelingsconvenant uitdrukkelijk zijn bepaald hoe de lijfrente zal worden verdeeld. Nadat het convenant definitief is geworden, kan voor iedere (gewezen) echtgenoot de kleine-afkoopregeling van toepassing zijn op het aan hem of haar toegewezen gedeelte of waarde van de lijfrente ondanks het feit dat de lijfrente mogelijk formeel nog toekomt aan de ander.

D. LIJFRENTESPAARREKENING (LSR) EN LIJFRENTEBELEGGINGSRECHT (LBR)

Waar niet uitdrukkelijk anders wordt aangegeven, geldt hetgeen hierna wordt vermeld voor de lijfrentespaarrekening ook voor het lijfrentebeleggingsrecht.

1. Eis van geblokkeerde spaarrekening

Hoe kan worden voldaan aan de eis dat een spaarrekening moet zijn geblokkeerd?

Voor het bestaan van een LSR geldt als eis dat sprake is van een geblokkeerde rekening (artikel 3.126a, eerste lid, van de Wet IB 2001). Een LSR is geblokkeerd als in de overeenkomst van de LSR en de daarbij behorende algemene en eventueel bijzondere voorwaarden, de overige eisen die de wet aan de vormgeving van de LSR stelt, zijn opgenomen. Het gaat bijvoorbeeld om het opnemen van het verbod op afkoop, vervreemding en dergelijke, en het opnemen van de gelimiteerde mogelijkheden tot aanwending van het tegoed op de rekening. In de overeenkomst en de voorwaarden hoeven geen additionele civielrechtelijke bepalingen te worden opgenomen om een geblokkeerde rekening of beleggingsrecht te verkrijgen. Voor de kenbaarheid van het karakter van de rekening of het beleggingsrecht naar de rekeninghouders, verdient het aanbeveling om met zoveel woorden in de overeenkomst op te nemen dat het gaat om een "geblokkeerde" rekening.

2. Spaarrekening met gekoppelde beleggingsrekening

Is het mogelijk aan een LSR een beleggingsrekening te koppelen?

Het is mogelijk om aan een LSR een beleggingsrekening te koppelen zonder dat daarbij sprake moet zijn van een LBR. Fiscaal is dan sprake van een LSR zodat ook administratief alle stortingen, opnamen, deblokkeringen en renseigneringen aan de Belastingdienst moeten plaatsvinden via de LSR.

3. Omzetting van een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule in een LSR

Kan een belastingplichtige een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule laten omzetten in een LSR?

Een belastingplichtige kan een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule waarvoor nog het regime geldt van de Wet IB 1964 zoals die wet luidde tot en met 1991 (eerbiedigende werking), fiscaal geruisloos laten omzetten in een LSR (Onderdeel O, negende lid, van de Invoeringswet Wet IB 2001).

4. Omzetting van een lijfrente (overbruggingslijfrente) waarvoor eerbiedigende werking geldt in een LSR

Kan een belastingplichtige een lijfrente waarvoor eerbiedigende werking voor een overbruggingslijfrente geldt, laten omzetten in een LSR?

Voor bepaalde lijfrente-verzekeringen bestaat het recht om de waarde daarvan geheel of gedeeltelijk na 2005 te gebruiken voor het doen ingaan van een overbruggingslijfrente (artikel 10a.1 juncto artikel 3.125, eerste lid, onderdeel c, van de Wet IB 2001, zoals die bepaling luidde tot en met 2005). Als

een belastingplichtige een dergelijke lijfrente laat omzetten in een LSR, is het echter niet mogelijk daarbij en overbruggingslijfrente te doen ingaan. Overbruggingslijfrenten hebben namelijk nooit onderdeel uitgemaakt van het regime van de LSR.

Het is wel mogelijk om de LSR op enig tijdstip weer om te zetten in een lijfrenteverzekering. Voor zover de oorspronkelijke lijfrenteverzekering had kunnen worden aangewend voor een overbruggingslijfrente kan ook de weer in een lijfrenteverzekering omgezette LSR worden aangewend voor een overbruggingslijfrente.

5. Looptijd tijdelijke oudedagsuitkering van de LSR

Wat is de minimale looptijd van de tijdelijke oudedagsuitkering van de LSR?

De LSR kent voor de tijdelijke oudedagsuitkering een minimumperiode van vijf jaren tussen de eerste termijn en de laatste termijn (artikel 3.126a, vierde lid, onderdeel a, onder 3, van de Wet IB 2001). Deze letterlijke wettekst houdt bij jaaruitkeringen in dat de bank ten minste zes uitkeringen uit de LSR moet doen. De wettekst voor de LSR wijkt hiermee af van de voorwaarde voor de tijdelijke oudedagslijfrenteverzekering. Voor de tijdelijke oudedagslijfrenteverzekering moeten de termijnen een minimumlooptijd van vijf jaren hebben (artikel 3.125, eerste lid, onderdeel c, van de Wet IB 2001). Bij postnumerando termijnen (uitkeringen achteraf) kan een verzekeringsmaatschappij als gevolg van deze formulering volstaan met het uitkeren van vijf termijnen. De eerste termijn vervalt dan een jaar na de ingangsdatum van de lijfrente.

Uitgangspunt van de wetgever is een zoveel mogelijk gelijke behandeling van bancaire en verzekeringssfeer, rekening houdend met het verschil in karakter tussen sparen en verzekeren. Een redelijke wetstoepassing brengt dan ook mee dat als bij een LSR de bank de eerste jaartermijn pas een jaar na de ingangsdatum van de reeks van uitkeringen uitbetaalt, na die eerste jaartermijn kan worden volstaan met het uitkeren van nog vier jaartermijnen met een tussenperiode van een jaar. Daarmee heeft de overeenkomst – vergelijkbaar met de situatie bij de lijfrenteverzekering – een looptijd van vijf jaar en zijn in totaal vijf uitkeringen gedaan. Keert de bank de eerste jaartermijn onmiddellijk de ingangsdatum uit, dan moeten er aanvullend nog vijf uitkeringen met een tussenperiode van een jaar volgen. Daarmee heeft de overeenkomst – ook in dit geval vergelijkbaar met de situatie bij een lijfrenteverzekering – een looptijd van vijf jaar en zijn in totaal zes uitkeringen gedaan.

Bij een LSR met maanduitkeringen leidt het voorgaande tot het volgende. Als de eerste uitkering één maand na de ingangsdatum vervalt, is de looptijd van vijf jaar (60 maanden) en doet de bank in totaal 60 uitkeringen. Vervalt de eerste uitkering ten tijde van de ingangsdatum, dan is de looptijd ook vijf jaar (60 maanden), maar doet de bank in totaal 61 uitkeringen.

6. Ingangsdatum (tijdelijke) oudedagsuitkering

Hoe werken de wettelijke voorwaarden omtrent de ingangsdatum van een (tijdelijke) oudedagsuitkering in de praktijk uit?

Evenals het geval is bij een lijfrenteverzekering, kan een tijdelijke oudedagsuitkering van een LSR niet

eerder ingaan dan in het kalenderjaar waarin de gerechtigde 65 jaar wordt (artikel 3.126a, vierde lid, onderdeel a, onder 3, van de Wet IB 2001). Daarnaast geldt als voorwaarde voor tijdelijke en "levenslange" oudedagsuitkeringen dat deze uiterlijk ingaan in het kalenderjaar waarin de gerechtigde 70 jaar wordt (artikel 3.126a, vierde lid, onderdeel a, onder 1, van de Wet IB 2001). Gelet op de wettelijke termijn waarbinnen lijfrenten moeten zijn bedongen na de opbouwfase, geldt als uiterste ingangsdatum van de uitkeringen 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum (artikel 3.133, derde lid, van de Wet IB 2001). Bij een contractueel overeengekomen datum die ligt in het jaar waarin de rekeninghouder 70 jaar wordt kan dit dus zijn 31 december van het jaar waarin de rekeninghouder 71 jaar wordt. Ten slotte is nog van belang dat de contractuele einddatum van de opbouwfase uiterlijk moet zijn gelegen in het jaar waarin de gerechtigde 70 jaar wordt.

7. Toerekening tegoed van een LSR na overlijden

Aan wie wordt het tegoed van een LSR na overlijden van de rekeninghouder fiscaal toegerekend?

Na het overlijden van de rekeninghouder van de LSR, moeten nabestaandenuitkeringen ingaan. Anders dan een lijfrenteverzekering, kent de LSR geen met name genoemde gerechtigden bij overlijden. Het tegoed van de LSR behoort, evenals dat van een reguliere spaarrekening, tot de huwelijksgoederengemeenschap (indien aanwezig) en tot de nalatenschap van de overleden rekeninghouder. Deze systematiek brengt mee dat het "nabestaandentegoed" aan de overblijvende echtgenoot en aan alle erfgenamen toekomt naar de mate van hun civielrechtelijke gerechtigdheid tot het tegoed.

Voor zover het nabestaandentegoed niet tot een huwelijksgoederengemeenschap behoort en geen testament is opgemaakt, is de overblijvende echtgenoot op grond van het erfrecht tot het tegoed gerechtigd op grond van de wettelijke, ouderlijke boedelverdeling. Aan andere erfgenamen komt op grond van die regeling slechts een niet direct opeisbare vordering toe. In deze situatie moet de echtgenoot het tegoed ook fiscaal volledig gebruiken voor "eigen" nabestaandenuitkeringen.